

Izaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.
Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXX

Cena lista je \$6.00

Noted as second-class matter January 14, 1938, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PETEK, 26. FEBRUARJA (FEB. 26), 1937

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 40

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Nadaljnja velika zmaga Lewisove organizacije

Chrysler Motor Co. naznanila, da se bo pogajala z unijo avtnih delavcev. Organizatorična kampanja se bo zdaj raztegnila na Fordove in druge avtne tovarne. Pogajanje med korporacijo General Motors in avtno unijo zadovoljivo napreduje. Stavka zajela urarsko tovarno v Elginu. Governor Horner obnovil poskuse, da konča stavko v North Chicagu. Zmaga čevljarских delavcev

SPRINGFIELD, ILL., 25. febr. — Governor Horner je danes predlagal uradnikom Fansteel Metallurgical Co. v North Chicagu, naj priznajo unijo CIO in se pogajajo s predstavniki te unije za končanje stavke. Zastopniki unije so zagotovili Hornerja, da bodo delavci izpraznili dve tovarni takoj po priznanju unije in ko jih družba zagotovi, da bodo vsi delavci spet zaposleni.

Detroit, Mich., 25. febr. — Direktorji Chrysler Motor Corp. so danes naznanili, da so pristali na kolektivna pogajanja z unijo združenih avtnih delavcev, ki je članjena v Lewisovem odboru za industrijsko organizacijo. Richard T. Frankenstein, organizator avtne unije, je dobil zagotovilo od H. L. Wecklerja, podpredsednika korporacije, da se bodo razgovori glede sklenitve pogodbe med unijo in korporacijo pričeli prihodnjo sredo. V tovarnah te korporacije je upošlejen okrog 77,000 delavcev.

Vest o tej veliki zmagi avtne unije je prišla po naznanilu, da pogajanja med reprezentanti avtne korporacije General Motors in zastopniki unije zadovoljivo napredujejo. Vse sporne točke, ki niso bile rešene po končanju šestdesetstavke v tovarnah General Motors, bodo kmalu likvidirane.

Lewisov odbor je poslal telegram W. P. Chryslerju, predsedniku korporacije, v katerem je zahteval kolektivna pogajanja. Poslužil se je silne taktike kakor v svojem boju proti General Motors, toda rezultat je bil drugačen. Dočim je General Motors posprejel ultimata izjavila, da se ne bo pogajala s predstavniki Lewisove organizacije, je Chrysler takoj pristal na Lewisovo zahtevo, ko je bil informiran, da avtna unija predstavlja večino delavcev, ki so upošleni v njegovih tovarnah.

Homer Martin, predsednik avtne unije, je dejal, da so odnosi med unijo in Chryslerjevo korporacijo zadovoljivi, vendar bo zahteval, da korporacija prizna unijo kot predstavnicu vseh delavcev pri kolektivnih pogajanjih, ne bo pa zahteval "zapretilne" stiske. Zdal bo unija razširila organizatorično kampanjo na Fordove tovarne, potem pa bodo prišle na vrsto tovarne drugih avtarskih kompanij. General Motors, Ford in Chrysler so tri največje avtne v avtni industriji.

V razgovorih med predstavniki unije in uradniki korporacije General Motors, ki traja že več dni, je bil dosežen sporazum o vseh spornih vprašanjih razen treh. Minimalna mezda, skrajšanje delovnega tedna na 30 ur in odprava diskriminacij, zastopavljanja unijaskih delavcev — ta vprašanja je še treba rešiti. Delovni teden v tovarnah te korporacije je zdaj 40 ur.

Uradniki Lewisovega odbora so naznanili, da avtni delavci trmasto stopajo v unijo. Iz vseh središč avtne industrije dobivajo apele, naj pošljejo organizatorje. V nekaj tednih bodo vsi avtni delavci v uniji, nakar se bo Lewis lotil naloge, da organizira druge delavce, ki so upošleni v industrijah masne produkcije, v industrijskih unijah.

(Dolje na 3. strani.)

Vojaštvo strelja na rudarje na Ogrskem

Stiristo rudarjev v Peču v gladovni stavki

Peč, Ogrska, 25. febr. — Vojaške čete so včeraj streljale na množico 4000 rudarjev in njihovih žen, ki so navadile na laht premogovnika, v katerem je 400 rudarjev v gladovni stavki. Dva moška sta obležala mrtva pod krogli iz strojne in večje številke moških in žensk je bilo ranjenih.

To je isti premogovnik, ki je postal slaven pred dvema letoma, ko so rudarji v njem gladovali teden dni in končno zmagali. Danes rudarji zahtevajo 80 odstotkov površka mezde, od \$3.60 na \$6.48 tedensko, in so zagrozili, da prej utonejo v vodi pod zemljo kot pa odstopijo od svoje zahteve; rudarji so razbili sesalke za vodo, katere zdaj polagoma zaliva rove pod zemljo. Inženirji so izračunali, da voda doseže rudarje v dveh ali treh dneh. Rudarji, ki se nahajajo 150 čevljev pod površjem, so dobro za barikadirani in ne puste nikogar k sebi.

ADF odklonila čarter federal. unijam

Načrt organizatorične kampanje

Washington, D. C. — (FP) — Eksekutivni svet Ameriške delavske federacije je odklonil apel glede podelitve čarterja 30 federalnim unijam, v katerih so organizirani poljedelski delavci, ker se federacija pripravlja na veliko organizatorično kampanjo.

William Green, predsednik A. D. F., še ni naznanil, kdaj se bo kampanja pričela. Posebni odbor federacije, kateremu je bil poverjen pregled situacije, je ugotovil, da federacija lahko dobi 240,000 novih članov med poljedelskimi delavci. Ti so povečini zaposleni pri sezonskem delu in potujejo iz kraja v kraj.

Na zadnji konvenciji ADF so delegatje organiziranih poljedelskih delavcev zahtevali čarter mednarodne unije. Zahteva je izzvala ostro debato, toda predlog delegatov je bil poražen.

Dekle si je zabilo žebelj v glavo in živi

San Francisco, Cal., 25. febr. — Dena Dunlop, ki trpi na epilepsiji (padavnic), leži v bolnišnici v Berkeleyju z žebeljem v glavi, ki si ga je sama zabila v glavo štiri palce globoko v samomirnem namenu. Zdravniki se čudijo, ker deklica še živi, so pa njenja, da jo epilepsija pusti, če bo okrevala. Navadno se zgodi, da epileptik ozdravi, če si rani mozgane ali če si jih hudo pretrse, kajti padavica je posledica takozvanih tkaninskih "vozl" v možganih.

Domače vesti

Spet dva uboja na cesti

Cleveland. — John Tomáš je bil zadnje dni ubit, ko ga je brezobzirni voznik avta podrl na uličnem križišču in oddrvel dalje, ne da bi se bil ozrl na svojo žrtve. Pokojnik je bil star 59 let in rojen v Mali Hlavi pri Dobrem polju. V Ameriko je prišel v osemnajstem letu in tu zapuščal ženo, tri sinove, štiri hčere in brata. Svoječasno je živel v Pueblu, Colo. — Drugi dan je po avto ubil 21-letnega Fr. Pangercarja, rojenega tu, ki zapuščal mater in očima. — V bolnišnici je umrl Karl Derganc, star 58 let in pek po poklicu. Zapuščal ženo in dva sinova.

Nov grob v Penni

W. Alliquippa, Pa. — Zadnje dni pe tu umrl za mrtvoudom Jakob Derglin, star 61 let in doma iz St. Pavla pod Ljubljano. V Ameriki je živel 38 let in tu zapuščal ženo, deset odraslih otrok in sestro, v stari domovini pa maceho in več bratov in sester. — Nevarno operacijo je prestala Amalija Vidic, članica SNPJ. V isti bolnišnici se nahaja v kritičnem položaju Franciška Serčel.

Adamič naslikal Lewisa

New York. — V marčni številki liberalne revije Forum je izšel dolg članek pisatelja Louisa Adamiča o Johnu Lewisu, voditelju rudarjev in industrijskih unij CIO. Adamič je v tem članku podal svoje vtise o Lewisu kot človeku in delavskem voditelju in narisal je njegove dobre in slabe strani do zadnje pičice — skoro do pretiranosti.

Prostovoljci v Španiji prejeli Prosveto

Chicago. — Frances Lagoj iz Grosae Pointa, Mich., nam piše, da je prejela pismo svojega brata Gustinčiča, ki se nahaja kot prostovoljec na fronti španske ljudske armade in kateri jo obvešča, da je prejel svezek Prosvete, ki je bil poslan na njegovo naslov. Liste je razdelil med naše fante tamkaj, ki so jih z veseljem čitali in izrekli željo, da bi še prejeli naš list. Gustinčič je tudi objubil sestr, da bodo naši prostovoljci poročali Prosveti o svojih doživljajih v Španiji. Ti prostovoljci so večinoma iz Primorja.

Opozicija proti ne-utrualnosti zakonodaj

Washington, D. C. — Okrog 50 prominentnih Američanov je v pismu, katerega so naslovili odesku za zunanje zadeve nižje kongresne zbornice, zahtevalo revizijo sedanjega nevtrualnostnega zakona, ki prepoveduje pošiljanje orožja v državo, kjer izbruhne civilna vojna. V pismu poudarjajo, da ta zakon prepoveduje ameriško pomoč demokratični državi, ki se bori proti fašizmu. James Waterman Wise, član izvršnega odbora Ameriške lige proti vojni in fašizmu in Robert Burt, tajnik socialistične stranke, sta osebno nastopila pred člani zbornice odeska in urgirala revizijo nevtrualnostnega zakona.

Plače in uposlenost v Illinoisu

Springfield, Ill. — Lansko leto so plače tovarniških delavcev v tej državi šle bolj počasni navzgor kakor pa število upošlenih delavcev. Uposlenost se je v primeri z 1935 zvišala 8.1%, mezda izplačila pa le sedem odstotkov. Povprečna tedenska mezda za delavce je značala \$27, leto prej pa \$25.21, poroča državni delavski departmet.

Odločena bitka za Madrid še v teku

Milica dosegla zadnjo postojanko v Oviedu

Madrid, 25. febr. — Strahovita bitka za posest hriba Pizarro na 20 milj južno od Madrida, ki traja že dneve, se še vedno nadaljuje. Milica španske vlade je okupirala vsa pobočja tega hriba, toda na vrhu je gnezdo fašističnih strojničarjev, ki se še vedno trdovratno upirajo. Miličniki so včeraj dvakrat napadli to gnezdo ali brez uspeha. Na stotine je že bilo ubitih pri teh napadih in protinapadih.

Hrib Pizarro je važna točka, kajti z vrha tega hriba fašistične topniške baterije dominirajo velik del glavne ceste, katere veže Madrid z Valencijo. Kdor je gospodar tega hriba, je gospodar vse doline v širokem obsegu ob reki Jarami. Poveljstvo ljudske milice je zastavilo vse sile, da dobi ta hrib v svoje roke. Iniciativa v bojih za posest te doline je še vedno v rokah ljudske milice.

Prodiranje fašistov severno-vzhodno od Madrida je ustavljeno in njihove čete so bile vržene 20 milj nazaj severno od Viverja.

Ameriška senitska enota, ki je prispela iz New Yorka pred dvema tednoma, je zdaj na delu za fronto ob Jarami. Enota vsi izvršno delo. Organizirala je svojo bolnišnico v nekem šolskem poslopju, v kateri je 120 postelj. Silna bitka za posest mesta Ovieda v provinci Asturiji na severozapadu Španije, katere traja že štiri dni, gre zdaj h koncu. Čete ljudske milice so prodrele v mesto z vseh strani in zdaj napadajo zadnjo postojanko v središču mesta, v kateri se obupno branijo ostanki fašistične posadke.

Fašistični letalci so včeraj bombardirali Madrid in ubili deset oseb.

London, 25. febr. — Poveljstvo velike angleške oklopnice Royal Oak je včeraj poročalo, da je granata iz Valencije, namenjena fašističnim letalom, po nesreči padla na krov in lahko ranila pet mož. Angleška bojna ladja se je nato umaknila.

Minnesotski governor za preiskavo "openšparjev"

St. Paul, Minn. — Zadnje dni se je minnesotski farmar-laboristični governor Elmer A. Benson obrnil na LaFollettov senatni odesek za civilne svobodščine z urgenco, naj se spravi tudi nad Minneapolis Citizens' Alliance, ki je nedavno spreminila svoje ime v Associated Industries of Minneapolis. Benson pravi, da je to ena najbolj notoričnih antidelavskih agencij v deželi. Za razbijanje unij in stavk se zateka k špionom in profesionalnim pobojnikom.

Dr. Townsend kriv razžaljenja senata

Washington, D. C., 25. febr. — Dr. Francis E. Townsend, znani vrhovni križar za dvestodolarsko mesečno pokojnino, je bil včeraj spoznan za krivega razžaljenja senata. Krivdorek je bil posledica obravnave pred okrožnim potnim sodiščem v Washingtonu. Kazen še ni bila izrečena. Najvišja kazen za te vrste pregrešek je leto dni zapora in plačilo \$1000.

Sole v Minn. bodo učile združništvo

St. Paul, Minn. — Minnesota postane najbrže prva država, kjer bo združništvo postalo obilgati učni predmet v vseh javnih šolah. Nižja zbornica je že imenovala poseben odesek, ki se bo pečal izključno z združno zakonodajo. Pričakuje se, da bo ta odesek v bližnji bodočnosti predložil zbornici osnutek za obilgatorno poučevanje združništva v javnih šolah kot korak v smeri progresivne izobrazbe.

MILICA ŠČITI TERORIZEM G. M. V INDIANI

Morilec je svoboden, 19 delavcev obtoženih

GONJA PROTI "ZUNANJEŽEM"

Anderson, Ind. — Na vprašanje, kdo je zmagal v zadnji avtni stavki v tem mestu, ni težko odgovoriti: General Motors s svojimi vigilantni in oboje državno silo, ki zakriva terorizem hlapcev te mogočne korporacije!

"Huzierski" hitlerizem je v tem teroriziranim mestu v polnem cvetju. Človek, ki je streljal na skupino stavkarjev dva dni po zaključku stavke in jih ranil devet, hodi svobodno po mestu in se ponaša: "Če bi bil imel strojno, bil bi postal milijonar unioniste." Temu človeku se ni ničesar žalega storilo: Niti prijet ni bil po policiji ali milici.

Vse drugače pa se godi delavcem. Devetnajst stavkarjev, nekaj domačih, nekaj iz Flinta, Mich., je bilo nad en teden dni v ječi "incommunicado", to se pravi, nikdo ni smel do njih, niti odvetnik. Zadnje dni je veleporota vse obtožila raznih prestopkov.

Duh mogočne korporacije General Motors veje po vsem mestu. Ker vigilantni niso mogli razbiti avtne unije, je to delo prevzela državna obojezna sila — dekla kapitalizma. V unijaskem uradu je celo razgnala sekretarke poročevalcev, čeprav so protestirali, da to pomeni tlačenje svobode tiska. Nič ni pomagalo. Svoboda zdaj reže milica kakor jo je pred tremi leti rezala v Terre Hautu pod bivšim "hitlerkim" governorjem McNuttom. Edina razlika mogoče je, da pod sedanjim "newdealskim" governorjem postopa bolj rafinirano. Je bolj gentleman, toda enako stroga in pazna proti uniji.

Reakcionarno časopisje dan za dnevom kriči in hujska proti — "zunanjim agitatorjem". Vsa propaganda gre za to, da izžene iz mesta unijasko organizatorje, predvsem Victorja Ruetherja. Viligantne računa, ako se jim to posreči, da bodo potem z unijo pri Guide Lamp Co. že sami opravili. Viligante vodijo bossje General Motors.

Iz Flinta in drugih krajev poročajo, da ni nobenih znakov, da se General Motors misli sprijazniti s svojo kapitulacijo. O prijel se je raznih provokativnih in diskriminatornih metod za razbijanje unije. Oboje antidelavski delavci pod pretvezo, da so čuvaji in jim daje posebno plačo za to "službo". V več krajih je tudi degradirala delavce na nižjo stopnjo ali pa premetila na drugo delo s slabo plačo.

Iz vsega tega je lahko sklepati, da je ta DuPontova korporacija imela nekaj posebnega v mislih, ko je pristala na točko, s katero se zavazuje, da se za šest mesecev ne bo pogajala z nobeno drugo organizacijo. Ta točka se je na splošno tolmačila kot priznanje United Automobile Workers unije za šest mesecev. Kakor zdaj vse kaže, ima družba v načrtu, da v prihodnjih šestih mesecih razbije avtno unijo. Delavci si jo bodo ohranili le tedaj, če bodo nastopili prav tako militantno kakor so v prošli stavki. Edino zdravilo proti aroganci avtnih magnatov je delavska bojovnost.

konodajo. Pričakuje se, da bo ta odesek v bližnji bodočnosti predložil zbornici osnutek za obilgatorno poučevanje združništva v javnih šolah kot korak v smeri progresivne izobrazbe.

Cleveland je bojišče med C.I.O in A.D.F.

"Kraftisti" se nameravajo zajesti v avtno unijo

Cleveland. — (FP) — Vse kaže, da bo to mesto postalo prihodnje bojišče med Lewisovim odborom za industrijsko organizacijo (CIO) in eksekutivno Ameriške delavske federacije. Posledice tega boja ne morejo biti drugačne kakor razdvajitev tukajšnjega organiziranega delavstva.

Začetek tega boja med "kraftisti" in industrijskimi unionisti je že tukaj. Prišel se je, ko je Clevelandška delavska federacija na povabilo iz Washingtona zadnjič odrekla podporo avtnim stavkarjem pri Fisherjevi tovarni, katere je bila prvotno podprla z endosiranjem stavke.

Zadnje dni je prišel v Cleveland John P. Frey, predsednik kovinarskega departmeta Ameriške delavske federacije in glavni konservativnih poklicnih unionistov. Prišel je, da prevzame vodstvo kampanje za razbitje avtne unije. Kraftisti so namreč zaključili, da bodo v svoje poklicne unije skušali pritegniti kolikor mogoče več avtnih delavcev, vsaj pa vse kvalificirane in napol kvalificirane.

Razumljivo je, da bodo pri tem z največjim veseljem "sodelovali" tudi avtni magnatje. Frey je prišel v Cleveland, kakor poročajo, na povabilo ravnatelja Fisherjeve tovarne Lincoln Seafoja. Za njegov prihod so bili menda navdušeni tudi kompanijski unionisti. Scafe je sporočil Freyju, da bo lahko govoril vsaki grupi delavcev v Fisherjevi tovarni.

Valed te akcije je med članstvom unij kovinarskega departmeta nastala večja napetost. To je opaziti posebno med organiziranimi strojniki, med katerimi je mnogo pristaev industrijskega unionizma. Predsednik lokalnega kovinarskega sveta je rekel, da ne bo podzvela nobena akcija, dokler se na seji o tem definitivno ne pogovore. Na tej seji je prošlo nedeljo prisostvoval Frey, ki je zastopnikom unij enostavno dal ultimatum, da se morajo pokoriti višji komandi. V kovinarske unije je pristopilo tudi nekaj delavcev iz Fisherjeve tovarne. Frey je potem naznanil, da jih je bilo "veliko število", drugi pa pravijo, da jih je bilo le nekaj.

Naj bo število že večje ali manjše, Freyjev pojav v Clevelandu vneseno definitivno kaže, kam veter piha. Gotovo je tudi, da bodo kraftisti prenesli svojo kampanjo proti avtni uniji tudi v druge avtne centre in da bodo imeli na svoji strani mogočno General Motors in druge avtne magnate. Ne sicer iz razloga, ker so avtni magnati bolj naklonjeni poklicnem unionizmu kot industrijskemu, marveč vsled tega, ker dobro vedo, da bodo na konju, ako se bodo delavci tepli med seboj. Zavedajo se dobro, da se jim s strani poklicnih unij, katere krijejo okrog 10% avtnih delavcev — izurjenih strokov — ni ničesar bati. Tudi je možno, da se bodo s temi unijami pripravljali pogajati na račun militantne industrijske avtne unije in CIO.

Izigravanje unije proti uniji, delavcev proti delavcem, je že stara delodajalska taktika. In v Freyju, Greenu & Co. imajo najboljše zaveznike.

Premoženje petork naraslo na \$543,064

Toronto, Ont., Kanada, 25. febr. — Bogastvo Dionnovih petork v Callanderju je do danes naraslo na \$543,064. Tako poroča David A. Croll, kanadski minister blaginje in eden peterih varhov "petih sestric". Premoženje, ki izvira iz številnih filmskih in radijskih kontraktov, je sprati investirano v najboljše tondih.

FEDERALNA KOMISIJA RAZGALILA BIBLIJSKI PAS

Priporočila reformiranja plantažnega sistema

MANJŠINSKO PRIPOROČILO

Washington. — (FP) — Kongres je zadnje dni dobil poročilo zvezne komisije za preiskavo razmer, v katerih žive plantažni delavci, "sharecropperji" in ajemniški farmarji na jugu. Izročil mu ga je predsednik Roosevelt brez svojega priporočila, kaj naj stori. Priporočil je le, "da večina Američanov veruje, da naša forma vlade ne zadržuje akcije v interesu onih, ki so v potrebi."

Komisija, v kateri so tudi brezpravni in izkoriščani plantažni kuliji imeli svojega zastopnika v osebi W. L. Blackstona, člana Southern Tenant Farmers unije, je razgalila do kosti ves plantažni sistem. Ukliučila je tudi svoje priporočila za reformiranje istega.

Komisija pravi, da živi v ekstremnem siromaštvu od ene četrte do ene petine farmarskega prebivalstva na jugu. Žive pod vsakim življskim standardom v razbitih in bornih kolibah, ki so slabše od hlevov. Družine revežev so navadno velike.

"Mnogo teh družin je kronično podhranjenih," pravi komisija. "Zato so močno podvržene raznim boleznim, na primer pelagru, malariji, trakulji in drugim parazitom, ki zahtevajo težke žrtve na račun življenja in energije... Zdravniška oskrba za zdravljenje teh družin je navadno zelo pomanjkljiva ali je pa sploh ni... Obično so tako revni, da jim obleka čisto ne nudi nobene protekcije, še manj pa samospoštovanja... Kadar so družine dolgo izpostavljene revščini, brez zaštite in brez normalnih socialnih vezi, navadno izgube ves smisel in voljo za izboljšanje svojega položaja, ne da bi govorili o njih udeleževanju v kulturnem življenju občine. Njih pomanjkljivi življski standard ne izpostavlja njih telesa le biološkim parazitom (bolezni), marveč postanejo plen tudi ekonomskih in celo političnih parazitov."

Komisija priporoča razne reforme za izboljšanje tega položaja. Med drugim priporoča tudi, naj jim vlada pomaga s posojili, da dobe nekaj zemlje, to je, da sprejme program za malo posestništvo ali farmarstvo. S krajevnimi in državnimi vladami naj sodeluje za izboljšanje najemniškega sistema.

Poročilo vsebuje tudi sekcijo o civilnih svobodščinah, ki so za plantažne delavce revne kakor je njih življenje samo. Komisija je zelo "previdna" pri tem vprašanju. Pravi, da listi čisto poročajo o nasiljih proti plantažnim delavcem. Končno vendar priporoča državam, "da tem grupam garantirajo in enforirajo pravico do mirnega zborovanja in organiziranja v svrhu dosege njih legitimnih stremiljenj."

Kakor je zanimivo poročilo te komisije, tako je zanimivo tudi izvajanje W. L. Blackstona, ki je objavil svoje manjšinsko poročilo in priporočila. Z analizo razmer se strinja s poročilom večine, toda ne z njenimi priporočili. Sekcija glede civilnih svobodščin ne gre dovolj daleč. "Oni, ki smo bili pretepani in terorizirani — nekateri smo morali celo bežati za naše življenje — vsled naših bojev, da se izvlečemo iz velike miserie, prav do bro vemo, da bi samo nekaj bezed s strani odgovornih zveznih funkcionarjev v interesu naših ustavnih civilnih pravic nam vedno pomagali."

(Dolje na 3. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

letni sin ustreli očeta—in se

javil orožnikom

Vzrok: ker je pripeljal oče tu-

žensko k hiši.

V Zerinovcih pri Ivanjkovcih

ormoški okraj) se je zgodil 4.

februarja zvečer nenavaden do-

godek: komaj 17 let star pose-

delnik sin je ustrelil očeta, po-

sednika Ivana Zalarja. Ustrelil

dvakrat vanj iz lovske puške,

naboj šiber je zadell očeta, ki

je zgrudil lin v nekaj hipih u-

ri.

Dogodek je rodilo stanje v

ružini. Posestnik Zalar, star 38

let, je do lani živel mirno s svo-

jimi in štirim otroki. Naj-

večarji je Ivan, ki bo v nekaj

dneh dopolnil 17. leto starosti.

Zalari pa se je oče seznanil z ne-

svo 30 letno žensko, bivšo dekle-

tnevo, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

nčevom, ki se je bila poročila z

razburila, ker si ne vedo razlaga-

ti tega postopanja obeh župni-

kov.

Zaradi pogrebov pride pogosto

do nesporazuma med sorodniki

pokojnega in župniki, in ravno

pri teh cerkvenih obredih, ki jih

morajo verniki sami plačati, se

župniki najbolj zagrizeni. Veli-

ka večina sporov med verniki in

župniki izvira iz vprašanja de-

narja (krst, poroka, bira itd.).

To je treba imeti v mislih, kad-

ar ališiš, kako katoliški tisk kri-

či proti "pogubnemu pojavu ma-

terializma", ki da grozi uničiti

vsak smisel za višje stvari, za

duhovne pojave ...

"Revolucija v Rusiji". — Lju-

blijanski "Slovenski dom", po-

poldanski izdaja "Slovenca", je

objavil več vso stran velik napis,

da je v Rusiji izbruhnila revolu-

cija in da vojni komisar Voro-

šilov koraka z vojsko proti Krem-

linju, da odstavi Stalina in se

sam okliče za diktatorja. Seveda

je "Slovenski dom" posvetil sko-

raj vso prvo stran tem vestem,

ki pa so slinele le na poročilu i-

talijanske, rimske tiskovne dru-

žbe "Stefani", ta agencija pa se

sklicuje na poročila praških li-

stov. Hkrati je seveda tudi ljub-

ljanska radijska postaja, kjer

odločajo zdaj klerikalci, opoldne

poslala v zrak poročila o tej re-

voluciji. Toda znano je, koliko je

treba dati na rimska poročila,

kadar gre za ruske dogodke. Ze

zvečer so namreč prišli zaneslji-

vi odgovori iz Prage, da tamkaj

noben list ni pisal, kaj o kakšni

ruski revoluciji. Da bi bil tele-

fonski promet z Moskvo prekin-

jen, tudi ni res, saj so praške

redakcije ves dan prejemale te-

lefone poročila iz Rusije. In

tako je moral še drugi dan kler-

ikalni tisk preklicati ta poroči-

la in v listih, ki bi vriskali ob ka-

kšniški revoluciji v Rusiji, so

moral zapisati, da so novice o

tem čisto prazna izmišljotina in

da je ravno ruska vojska najbolj

vestna Stalinu. Klerikalni tisk je

nasledel prav na debelo. Pa tudi

"Slovenski narod" je objavil po-

ročilo agencije Stefani, vendar

pa brez komentarjev in z vpra-

šanjem. Stori je svojo reporter-

sko dolžnost in nič več. Klerikal-

ni tisk pa je te izmišljene novi-

ce lepo garniral ter jih oddal tu-

di po radiju. Bila je to pač edi-

na radijska postaja v Evropi, da

je oddajala tako izmišljotino.

Uboj v Žižkih. — V maribor-

ske zapore so pripeljali orožniki

27 letnega Ivana Hozjana, pose-

stnikovega sina iz Trnja, kjer je

v Žižkih ubil 20 letnega čevljar-

skega pomočnika Lojzeta Vučka

iz Srednje Bistrice. Uboj se je

dogodil pri luččenju semena pri

Žižkovi v Žižkih. Po luččenju

so zaplesali, pri tem pa sta se

Hozjan in Vučko spila zaradi ne-

kega dekleta, ki s Hozjanom ni

hotelo plesati, pač pa z Vučkom.

Na cesti je Hozjan napadel Vuč-

ka in mu zasadil nož petkrat v

hrbet. Hozjan je nato pobegnil

v noč, Vučko pa se je napolil ste-

zka proti mojstrovni hiši, a je na

poti omedlel in se zgrudil in um-

rl. Našli so ga šele jutraj. Hoz-

jan pa se je po dejanju vrnil do-

mov, se preoblekel in se šel javit

orožnikom.

Vsa ta afra pa je ljudi zelo

Federalna komisija razgalila biblijski pas

(Nadaljevanje s 1. strani.)

liko pomagalo v naših preteklih

bojih in prav tako tudi v naših

bodočih. To vprašanje bi se ne

smelo na tako lahek način porin-

iti posameznim državam," pravi

Blackstone.

Glede problema najemniške-

ga farmarstva on ne vidi nobe-

ne rešitve v priporočilu komisij-

e, naj zvezna vlada s posojili

in drugače pomaga plantažnim

delavcem priti do malega pose-

stva na dolgoletna odplačila. Iz-

hod vidi le v kreiranju zadrž-

nih farm. Teorijo "malega po-

sestništva" označuje za "eko-

nomski anahronizem, ki je vna-

prej obojen na izjalovitev.

"Landlordi" se temu nič ne upi-

rajo, ker dobro vedo, da je tak si-

stem (male farms) neefektiven

in torej neškodljiv zanje. Kadar

se izjalovi, bodo itak zopet pri-

šli do iste zemlje."

Pravi, da mali farmarji ne

morejo na noben način konkurira-

ti z velikimi plantažami. "Tudi

ni kriva brezbratstvo ameriških

farmarjev, ali njih impotenca

ali pomanjkanje njih bizniške

uvedenosti, da so bili reducirani

na sedanj status. Za položaj, v

katerem se je iznašel brez zem-

lje, je odgovoren neizpolni po-

hod ekonomskih faktorjev, ki so

silnejši od malega farmarja. Po-

saditev nekaj ljudi v razred far-

marških posestnikov pomeni, da

problem najemniškega farmar-

stva ostane nedotaknjen. Sredi

dobro organiziranega, ekono-

msko rentabilnega veleagrarnega

sistema, na jugu na primer plan-

tažnega sistema, bo mali farmar

ostal brez vsake konkurenčne

možnosti."

Blackstone kritizira tudi u-

pravo poljedelskega departmen-

ta, o katerem pravi, da je "po-

svečen le interesom sedanjega

razreda lastnikov" zemlje, kate-

rih živi blizu 45% v mestih, zem-

ljo pa imajo v najemu. Pravi, da

je departament dominiran po lu-

deh, ki imajo filozofijo velikih

farmarjev in plantažnikov. Ako

bo poljedelski departament re-

ševal problem najemniškega far-

marstva, tedaj bo v plantažnem

pasu propadel vsak program.

Zahteva ustanovitev posebnega

departamenta, vsaj pa neodvisne

agencije, ki naj rešuje ta pro-

blem.

Dokler se plantažni delavci

niso pričeli organizirati in štraj-

kati, ni dežela ni ališala o njih

položaju; tudi se ni nikdo zani-

mal zanje. Prvi njihov zagovor-

nik je bil Norman Thomas, ki je

nekako pred tremi leti prišel go-

voriti po vsej deželi o plantaž-

nem suženstvu. Govoril je po

radiju in pisal članke.

Predlanskim je prišlo do prve

stavke na plantažah in tudi lan-

sko leto. Radi notoričnega vigi-

lantstva so tudi nekateri listi po-

slali svoje reporterje v Arkan-

sas in drugam na jug. Washing-

ton je obiskoval več deputacij uni-

je najemniških farmarjev, toda

dobili so le "run around". Kon-

čno se je tudi vlada pričela zani-

mati za njih položaj. In ko je

predsedniku pričela presedati

vsestranska kritika radi ignori-

ranja položaja na jugu, je ime-

noval komisijo za proučevanje.

Zdaj je prišla stvar pred kon-

gres. Kakšnih temeljitih reform

ni od tukaj pričakovati. Čeprav

kongres spremeni priporočila

Rooseveltove komisije v zakon,

bo problem ostal fundamentalno

tak kot je. Izhod ni v maleni

farmarstvu, kakor pravi Black-

stone, marveč v odpravi plantaž-

nega sistema. Izhod je v kole-

ktivnem ali zadržnem farmar-

stvu. Tega pa v Washingtonu

ne bodo iniciirali niti pod novim

"dealom".

Kampanja za organizi-

ranje oljnih delavcev

Avtna unija v Racinu skoro 100%

Case Co. postala po-

Martin Andersen Nexø

PROKLETSTVO

ROMAN

Prevedel Mirko Javornik

"Zahvaljujem se častitemu gospodinu in želi bi, da bi vsak danski mož mislil tako kot on. Potem bi naša domovina ne bila toliko časa na razpolago vsakemu roparju kot lahek plen. Toda, hvala Bogu, s kraljem imamo pri krmilu moza, kateremu je blagor države več kot parlamentarno čakanje, kadar pride zares. Videli smo, kako je z oblastno roko izpraznil po veljniški most v usodnih časih, ko so brezvestni zapeljivci ljudstva stavliali na kocko obstoj nas kot naroda, in je sam, kot samo Bogu odgovoren, prevzel vodstvo Danske, naše ljubljene domovine."

Končavam z željo, da bi se danski narod v uri nevarnosti tesno strnil okoli svojega kralja, kakor so se ti sodci in steklenice strnili okoli mene! — In s tem je resni del proslave končan!"

Ljudje so se razsuli po prostoru in pretresali govore, nekateri ob korašar z jedili, ki so jih prinesli s seboj, drugi pa pri obratu v šotoru debelega Madasa.

"To so bile prave zlate besede, kar je povedal mornar Laus in nazadnje tudi župan. Tako zaslužijo širokoustni kmetje," je omenil voznik Kofod vrvarju.

"In če pomislimo, da je naš kralj tako dobro poženil svoje otroke!" je dejala žena bajtarja Madviga razmišljeno. Imela je celo čredo za preskrbo sposobnih hčera in je vedno sanjala o kovaških sinovih.

"Meni pa najbolj ugaja govor učitelja Schroderja," je odvrnil bajtar. "Poglej, človek si je vtepel v glavo, da smo veliki tepci, ker nismo mogli priti bogvekam v branjo in pisanju, in zdaj ti učitelj trdi, da smo najbolj izobraženo ljudstvo na svetu."

"Večina tega je zatrdno laž," je menil kolar Drejer, ki je prav pristopil k njim, "toda da znajo tako pogruntati in zložiti, zaradi tega jih mora človek pa vendar spoštovati. Pa saj so plačani, to mi lahko verjamete."

"Da, učenost je draga," je dejal majhen, v soncu izsušen podeželec. "A tudi kroljač, Bog ve, da ni tako zanič govornik. Ta je bil moral študirati, prav zares!"

"Kako lepo je, če človek ve, da kralj tako sočustvuje s skrbmi najubožnejših državljanov! A kraljevati tudi ne more biti prav lahko," je rekla njegova žena, ki so ji bile zaradi pogostega sočustvovanja z drugimi, oči vse rdeče. "Kaj bo le dejal kralj, če mu bo župan povedal o kroljaču Franku?"

"Nikar ne verjemi, Ana, da kralj župana kaj ceni," je izpregovoril velik kmet z obrazom iz stare zaveze. "Nič bolj, kot ceni župana tebe, ali pa beračico Liso. Kajti ljudje se ženo drug čez drugega, dokler ne pridejo do neba ko babilonski stolp, in vendar vsi skupaj niso vredni toliko, ko blato, ki ga gazijo. A za ljubega Boga ni razlike med kraljem in beračico Liso, zanj smo vsi skupaj le kupček uši."

Tu in tam se je zbirala mladina v skupine in plesala na harmoniko ali pa piščal. Vsak hip se prerine kak fant z dekletom pod roko k debelemu Madsu, da bi malo poživljal dobro voljo.

Tam pri Madsu so se starejši usedli trdno kakor muhe v godljo. Zenske so že davno poslale domov, da bi ne bilo nikogar, ki bi jim mogel zavpiti "Stoj", kadar bi imeli dovolj. Človek se sme vendar malo iznoret, kozarec za kozarec se dviga k ustom, razgovor pa zdrane od vetra in vremena in vsakdanjosti na prostiake zgodbe, ki z raznimi dodatki romajo od klopi do klopi.

Tega ali onega speče vest in se skuša dvigniti, toda privlačnost je premočna in težko čofne nazaj na sedež; drugi se sklanja s stola, da bi bruhal.

Zunaj je ples vedno bolj divji, čim gostejša tema zagrinja veselice. Vrskanje, topotanje in mešanje rase se nehava v hrščanju, ki se polagoma izgublja po grmovju in po skrivnih stezah.

Slavnostni prostor je prazen, toda slavnost še traja in pošilja svoje glasove čez odprto jaso, kakor da prihajajo od podzemnega pirovanja: žvenket čaš in steklenk, pijano rjovenje, lomljenje, šepet in poljubi.

Na govornici stoji godba in prepeva triglasno: "Pomlad je spet —" in v žvenketu steklenic in opotekavosti pijancev, v skrivnem šuštenju in kratkih vzvrih, v vrvajočem smehu deklet, v dvoglasnih švedskih kletvah in v sunkovitem riganju tega ali onega, ki mu je slabo, zveni petje možato in močno v noč.

15

Kmalu po polnoči je pridral v mesto debeli Mads; fanta je vzel zadaj na voz.

Mads ni bil najboljše volje, zakaj zdaj je šele prihajalo zares življenje v točilnico. Vse popoldne je sedel in se mučil, da bi spravil pravo slovesno ubranost v ljudi; ko se je končno posrečilo in je vprav hotel žeti sadove svojih naporov, je pa prišla policija in velela "Stoj!"

Kot da bi ne živeli v prosti ustavni državi! In šemasti, cunjasti meščani so trpeli, da jih je gonilo v posteljo tako revšč kot je bil župan. To je pasja luknja, ne pa mesto.

No pa vendar! Dobro, da je vsaj smetano posnel, seveda v potu svojega obraza. A skušnja je kazala, da se ljudem prav zadnji groši najrahlje drže žepov in če bi mu bili pustili na razpolago samo še pol urice, bi bil Mads dovolj možakarja, da bi jim bil izvelkel še dno iz žepov. Kaj se je za pravega meščana morda spodobilo, da bi hodil domov z ostanki na dnu žepa?

Madsa Sivertsen vest mu je silno očitala, da ni pretental policije, da bi veselo podaljšala vsaj za pol ure. Saj bi se bilo vendar dalo vse tako pametno urediti, če bi bil dal malo vsoto v cerkveno nabiralnico. Toda temu je bilo vzrok to, da je bil človek do vere tako nataknen. Izguba, sama izguba.

Mads je napol naslonjen ležal v senu in strm v nočno nebo, ki je bilo nasičeno s toplino. Potil se je in debeli jezik mu je visel iz goltja; sličil je psu, ki hlasta za zrakom. Kadar je voz poskočil nad kakim večjim kamenom in izzval v njegovi tolči močno tresenje, je napadel v pravičnem srdu ženo z reko psokv in z ročnikom biča tolkel po konju, vendar ne da bi ga zadel.

Potem sta se fanta režala, da je mahniti z bičem po njiju.

To sta bila velika ničvredneža, prav zreli za prislino delavnico; pri njiju je človek moral paziti na vse prste; toda v splošnem je dobro shajal z njima. Sama sta skrbela za vso postrežbo in delala za tri, štiri velike. Pri fantih je prihranil najmanj šest do osem kron.

Ko je voz dospel do Frankovega doma, je skočil Thorwald na tla in odšel do vrat. Tu je postal, dokler ni voz izginil po cesti; potem se je splazil h kosu kamenitega plota, ki je vezal hišo s sosedom.

Meril je nekaj na plotu — štirinajst palcev naprej in tri navzdol — potem je pokleknil, potegnil majhen kamen iz zida in pomolil roko v luknjo. To je bilo njegovo skrivališče in lahko bi bil prišel v najtemnejši noči, pa bi ga bil našel; toda zaveza z merjenjem je bila kljub temu potrebna, sicer bi vse skupaj ne bilo dovolj skrivnostno.

(Dalje prihodnjik.)

fije nebesnih teles, katerih svetloba rabi poldrugo milijardo let, da dosepe do nas. Luna bi se nam s tem teleskopom približala na videz komaj na razdaljo 50 km, Mart in Venera bi bila oddaljena komaj nekoliko tisoč kilometrov, spoznali bi milijone zvezdnih sistemov, ki so podobni naši Rimski cesti in to bi nam dalo povsem nove podatke o velikosti, gostoti in starosti veselnosti.

Rešiti bo mogoče morda tudi eno najzanimivejših ugank svetovne prostornine. Gre za silno oddaljene zvezdne sisteme, ki na videz tem hitreje bežijo od nas, čim bolj so od nas oddaljeni. To sklepajo iz rdečkaste svetlobe, ki jo pošiljajo do nas. Toda astronomi si niso še edini o tem, dali je to rdečkasto svetlobo pojasniti z begom teh svetovij. V novejšem času se je pojavila teorija, da vidimo ta nebesna telesa zato rdeča, ker se je njih svetloba v teku milijonov let, med katerimi potuje do nas, popočasila, "utrudila" se je. Morda bo novo oko veselnosti na Mountu Palomerju razčistilo tudi to vprašanje — ali pa nam bo zadalo kakšno novo uganke, ki jo bo še težje rešiti.

Edna na počitnicah

Napisala Dorrit Lingkova

"Miločljiva, pri vratih čaka doktor Manton in bi rad govoril z vami."

Edna Veranovna, slovita zvezda filmske družbe Gorand, je nabrala ozko pribrite obrvi.

"Recite gospodu, da sem bolna... recite, da nisem doma, recite, kar koli vas je volja..."

Toda že se je prikazala za sobarico drobna Mantonova glava.

"Prosim, ne zamerite, da vas motim ob tej pozni uri," je dejal Manton in se je sklonil nad ponujeno roko, "toda premislite, gospa Edna, nenadejano sem dobl dopust, pravi pravcati tritedenski dopust. Profesor Wilson se je odpravil za tri tedne na znanstveno potovanje v Oslo — in zato bo naše preskuševališče tudi tri tedne zaprto. Prost sem, jutri pojdem na potovanje in vi morate z menoj."

Edna se je zamolklo nasmehnila. "Izključeno; moj filmski režiser ne pojde na znanstveno potovanje."

"Edna, če le hočete, se mi lahko pridružite. Kar oglejte se v ogledalu, bledi ste, živčni, nemirno spite... Malo oddiha vam bo..."

"Škoda besed, doktor, ne morem. Pogodba me veže."

"Ali vam je mar pogodba važnejša od mene? Tak odgovorite mi vendar! Dobro veste, da obožujem umetnico v vas, a vse bolj spoštujem človeka. Vas, da, samo vas, Edna!"

Vlovil jo je za roko... "Predobro veste tudi to, da sem vaš najodkritostnejši prijatelj; vaš poklic vas bo ugonobil — in lepega dne..."

"No prav," je menila zamolklo, "jutri jutraj ob sedmih bom pripravljena za odhod!"

Točno po prvem oglašujočem trobljenju se je prikazala Edna pred citronasto rumenim avtomobilom. Običajna je bila v svetla plašč, na zlatorumenih kordih ji je čepela preprosta baretka, in nič, a že prav nič ni spominjalo več na znamenito in slavno zvezdo. Prisrčno, čedno dekletje je bilo, ki se je vzpelo k Mantonu v voz.

S smejočo, srečno, neakrbo, mlado deklico preživlja Manton svoj dopust. Dekle je očarljivo navjno, prekipajoče mikavnih domislekov. Presrečna živita visoko na gori v pastirski koči. Edna mu je dobra mala tovarišica, pomaga mu loviti postvri, skupno pospravljata bomo kočico, rujeta se ko dva mlada kučka za zrele robnice.

Samo o ljubezni ne mara Edna aliati ničesar. Koj zasueče pogovor, če začne Manton o srečnih zadevah. Spodnjo ustnico našobi,

Harry L. Hopkins, načelnik federalne reliefne administracije, med skupino begunov, ki so umaknili iz poplavljenih krajev ob reki Mississippi.

malo trmasto jo našobi—in prav ta šobica je Mantonu všeč ko le kaj.

Dva dni pred vrnitvijo. Dežuje. Na mostovžu sedita. Edna vključi radio, iz zvočnika zagrmí koračnica, že hoče Edna preskočiti drugam, tedaj se oglasi napovedovalec:

"Dame in gospodje! Začnemo prenašati slavnostno krstno predstavo najnovejšega filma iz Gloripalaise: 'Orient 305 se ne ustavi'. Gospa Edna Veranovna, glavna junakinja filma, bo spregovorila nekaj besed."

In takrat prisluhnejo tisoči širim po svetu lepemu Edninemu glasu.

"Kaj naj to pomeni?" Manton je planil pokonci. Zdaj stoji za lepo oblikovanim hrbtom svoje oboževanke: "Ali so ujeli tvoj govor na plošče... ali?"

"Moja dvojica govori," de Edna. "Saj menda veš, da imam zastopnico, včasih pri premierah, včasih v nepomembnih prizorih..."

Kar prehiteva se, toliko govori; samo da bi skrla svoje razburjenje. Nikoli ne sme Manton izvedeti, da ga na dopust ni spremljala prava Edna Veranovna. Na vse je bila Veranovna mislila, samo na to ne, da bi se udegnila ona — njena dvojica — zaljubiti.

Prav redkobesedna sta tisti večer. Drugo jutro pride lažna Edna vsa blede k zajtrku — in tudi Manton se zdi neprespan.

"Kar domov se vrniva," de Manton, "dežja itak ne bo konec."

Molče se vozita po mračni krajini. Čez dve uri bosta v Parizu. Potlej bo vse pri kraju. Njena vloga bo doigrana — happy end, srečni konec, pa ostane prihranjen njej, pravi Edni Veranovni. Počasi ji spolzi solza po licu. Da je le ne bi opazil.

A on jo vendar opazi, zakaj že ves čas jo gleda v ogledalu.

"Dekle!" že je zavrl voz, zgrabi jo za rame. "Ali me imaš rada?"

Ona samo nemo prikima. "Zakaj mi potlej ne poveš resnice?"

Ona še zmerom molči. "Prav! Torej nočeš spregovoriti? No, bom pa jaz! Rad te imam, samo tebe, in vaeno mi je, ali si Edna Veranovna ali si pa kdor koli..."

Vsa prestrašena in zbegana obišče dvojica Edno Veranovno. Saj ji vendar ne more priznati...

Toda njen strah je jalov. Veranovna jo sprejme prijazno ko zmerom:

"Se lepši ste postali," ji smeje se de. "... In tudi sicer—Manton je bil pred dobro uro pri meni... in rekla bi, da bo tokrat tudi happy end vaš..."

Ali ste naročili na dnevnik Prosveta? Podpirajte svoj list!

Ogenj

Dreta je prišel v majhno mesto in prenočuje tam.

Sredi najslajšega spanja pa ga zbudi mož, ki kriči na ulici: "Ogenj! Ogenj!" "Kako brezobzirni so ljudje!" vzkligne Dreta in vrže skozi okno—škaticlo užgalice.

Velikodušna zapuščina

Škot je umrl. "Vse, kar je imel, je zapustil domači sirotišnici." "Koliko je pa bilo?" "Osem otrok."

Pri vedeževalki

"Kako pravijo torej karne? V njih berem, da se kmalu seznaniš z bogatim spodom. Drug v drugega sta zaljubila in se poročila. Poročno potovanje pojdi Dalmacijo."

"Ali karte nič ne povedo, bo moj mož k temu rekel?"

Listen to the Yugoslav Radio PALANDECH'S TRAVEL AND FOREIGN EXCHANGE Station WWAE. Every Sunday 536 S. Clark St., Chicago. — B...

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vsa enaka, za člana ali nečlana (tudi eno letno naročnino). Ker pa člani še plačajo pri assessmentu (štiri tednik, se jim to prišteje k naročnini). Torej sedaj ni vroka, rek je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vala lastina gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdraž. države in Kanado.	Za Cincero in Chicago je...
1 tednik in..... 4.80	1 tednik in..... 4.80
2 tednika in..... 3.90	2 tednika in..... 3.90
3 tednike in..... 2.40	3 tednike in..... 2.40
4 tednike in..... 1.30	4 tednike in..... 1.30
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... nič
Za Evropo je..... 60.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Men Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahvalil sam svoj tednik, bode moral tisti član iz dolžne družine, ki je tako stopil naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu listu in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storite, tedaj mora upravništvo snizati datot za to vsoto naročnika.

PROSVETA, S.N.P.J., 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilajte k moji naročnini od sledečih dni moje družine:

2).....Čl. društva št.....

3).....Čl. društva št.....

4).....Čl. društva št.....

5).....Čl. društva št.....

Mesto.....Država.....

Nov naročnik.....Star naročnik.....

Okno za globine vesoljstva

V kalifornijskem mestu Pasadena imajo prostorno delavnico, ki so jo opremili nalašč za brušenje, poliranje in vdelavo ene same steklene plošče. Toda kakšne plošče! To je plošča, ki meri v premeru 200 palcev, torej več nego 5 m, to je zrcalo največjega teleskopa na svetu, 20-tonskega reflektorja kalifornijskega tehnološkega zavoda, ki bo gledal 360,000krat dlje nego najbolj o- stro človeško oko.

Treba je bilo dolgoletnih poskusov, preden so našli primerno vrsto stekla, ki je trdno dovolj, da bi se od lastne teže ne upogibalo in se s temperaturnimi spremembami raztezalo in krčilo. Pred dvema letoma so v Corningu v državi New Jersey vili stekleno kladlo, ki zadostuje vsem tem in še mnogim drugim zahtevam. To je najdražji kos stekla, kar jih je na svetu, 648 stopinj Celzija je znašala njegova temperatura, ko je ta kos romal v posebno peč, da se počasi ohladi, kajti nagla ohladitev bi povzročila, da bi se površina hitreje trdi-

la nego notranost in s tem bi postalo steklo v svoji strukturi nenakomerno — neporabno.

Spočetka se je smelo ohladiti le za malenkost, ne več ko eno stopinjo na dan. Sedaj je treba to steklo tako dovršeno obrusiti v primerno krivino, da bo ta krivina natančno ustrezala krivini krogle s premerom 111 pidi. Beseda "natančno" prav za prav ne pove vsega, kajti obrusiti ga je treba na milijontinko centimetra točno, torej za delec lasne "debeline". Brušenje gre s počasnostjo, ki bi šla neposvečenemu človeku na živce. Toda ta počasnost ima svoje vzroke. Kajti čeprav se to steklo v toploti le malo širi, bi nastajale s hitrejšim brušenjem temperature, ki bi moge škodovati preciznosti te optične mojstrovine. Zato delajo na njem le malo ur na dan. Seveda so morali poskrbeti tudi za stalno enakomerno temperaturo in zračno vlago v delavnici.

Vrhinja ploščina stekla je prevlečena z aluminijasto koščico. Aluminij namreč ultravijolentne žarke reflektira, dočim bi jih srebro varkalo, zato omogoča aluminijasta plast ostrejšje fotografiranje posnetke, ki jih bodo delali s tem teleskopom. Šele v teku 1. 1940. bodo to velikansko lečo vde-

leli v spodnji konec 55 pidi dolge jeklene cevi v novem observatoriju na Mountu Palomerju ob kalifornijski obali.

Pritisk s prstom bo opazovalcu omogočil, da bo mogel orjaški doljnogled premakniti v vsako smer na milimeter natančno. Opazovalec bo sledil v posebnem izoliranem, majhnem prostoru na zgornjem koncu cevi vsem gibom reflektorja in bo od tu, torej od zgoraj, opazoval svetlobo svezd, ki jo bo zrcalo pod njim odsevalo proti njemu. Kaj bo vse mogoče dognati s tem teleskopom, ki so njegovo konstrukcijo označili za doslej najpomembnejši fizikalni eksperiment 20. stoletja?

Najmogočnejši daljnogled, ki je danes v rabi, je 100-palčni reflektor opazovalnice na Mountu Wilsonu, in s pomočjo tega orjaka je ameriška zvezdoslovca Hubble in Humason v decembru 1934. uspelo, da sta fotografirala meglenico, ki je po nji centv oddaljena 500 milijonov svetlobnih let od nas. To je največja daljina v vesoljstvu, o kateri nam poroča astronomija.

Toda novi reflektor bo segal še prilično trikrat globlje v vesoljno prostornino. Z njim bodo mogoče torej po vsej priliki fotogra-

SPITE TRDNO, VZIVAJTE VASO HRANO

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE

Mnogokrat odpravi neprebravnost in zaprtnico

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in v drugih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijako dele prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE
Telefon Rockwell 4904
CHICAGO, ILL.

Tam se dobe na željo tudi vsa ustrezna pojasnila.